

HNÍZDĚNÍ KVÍČALY OBECNÉ *Turdus pilaris* L. V LETECH 1981-1987 V KOLONII U ČERNOŽIC NAD LABEM

František Bárta

Úvod

K sepsání tohoto příspěvku mě přivedlo pravidelné sledování hnízdní kolonie kvíčal obecných u Černožic n.L. v okrese Hradec Králové.

V době hnízdění jsem mimo kroužkování mláďat sledoval změny preferovanosti dřevin, které sloužily k umístění hnízd a výšku ve které hnízda byla.

Popis lokality

Kolonie kvíčal obecných leží východně od obce Černožice n.L. v břehových porostech řeky Labe v průměrné nadmořské výšce 240 metrů. Břehový porost tvoří výsadba stromů ve stáří asi 50 let. Hlavní dřevinou je topol, v menším počtu jsou zastoupeny: bříza, olše, vrba. Sporadická je zde výsadba javoru a dubu.

Materiál a metodika

Základní data pro práci byla získána v průběhu hnízdních období let 1981 - 1987. Kontrola kolonie začínala vždy počátkem dubna, nejintenzivnější byla v první dekádě května, kdy bylo kroužkováno i nejvíce mláďat. V práci jsou zahrnuty veškeré výsledky směrodatné pouze pro první hnízdění, v období duben až květen. Mláďata jsou počítána nejpozději do 20. května, aby se vyloučilo přičítání mláďat z druhého hnízdění. Výsledky z druhého hnízdění byly mimo jiné vyloučeny i pro malé množství získaných údajů.

Mláďata byla označována ve stáří 9 - 12 dní. Používal jsem kroužky předepsané velikosti "K" hnědě natřené. Denní dobu pro značkování jsem zvláště nevybíral, ale vždy záleželo na počasí.

Nejklidnější byla mláďata v době mezi 12.-15. hodinou letního času.

Výšku umístění hnízda jsem určoval odhadem a to buď porovnáním s předměty o známé velikosti nebo násobným přenesením. Chyba při odhadu není více než 2 metry u nejvýše umístěných hnízd.

Výsledky

V průběhu sedmiletého sledování se částečně změnila preferovanost dřevinných druhů, na kterých ptáci zakládali hnízda. Přes 50 % nalezených hnízd bylo v korunách topolů. Dalšími oblíbenými druhy byla olše a bříza. Počet na nich umístěných hnízd odpovídal i jejich zastoupení v porostu. 1 - 2 hnízda se každoročně nacházela na javoru a dubu. Od roku 1981 poklesl počet nalezených hnízd na vrbě z 5 na 1 v roce 1987. V průběhu sledování kolonie se žádné hnízdo nevyskytlo v korunách ovocných stromů, které bezprostředně navazují na výsadbu výše uvedených druhů.

Během let došlo k posunu ve výšce umístění hnízd. Dle ústního sdělení Vladimíra Petery, který v kolonii kroužkoval v letech 1977 - 80, byla v této době průměrná výška umístění hnízd asi 4 metry. V roce 1981 jsem našel 3 hnízda do výšky 2 metrů a průměrná výška umístění hnízd byla 5 metrů. Naproti tomu v roce 1987 bylo nejnižší hnízdo umístěno 3 metry nad zemí a průměrná výška byla 11 - 13 metrů. Na tomto vzrůstu se nejvíce podílí umístění hnízd na topolech a olších.

V tabulce jsou zachyceny výsledky kroužkování v letech 1981 - 1987. Značná rozkolísanost v počtu kontrolovaných hnízd souvisí se špatnými klimatickými podmínkami v hnízdním období jednotlivých let.

Z celkového počtu 337 označených mláďat došlo k 31.12.1988 hlášení o 4 ptácích. Všechna hlášení pocházejí z jižní a západní Evropy a plně podporují závěry uveřejněné ve Fauně ČSSR (HU-DEC 1983).

K 320021	pull.	09.05.81	Černožice	
		30.12.81	Arco (Trento)	Itálie
K 320025	pull.	09.05.81	Černožice	
		27.12.81	Faucon (Vaucluse)	Francie
K 320047	pull.	09.05.81	Černožice	
		06.11.82	Fabriano Ancona	Itálie
K 320257	pull.	12.05.83	Černožice	
		08.03.84	Oklač	Jugoslávie

V jednom případě se podařilo prokázat i návrat dospělých ptáků na stejné hnízdiště.

K 335516	+1K	20.06.86	Černožice	(pták s hnízdní nažinou)
	+2K	08.05.87	Černožice	(hnízdo s 5 mláďaty)

Rok	Počet kontrolovaných hnízd	Celkem mláďat	Ø počet mláďat na 1 hnízdo
1981	18	80	4,44
1982	14	68	4,85
1983	5	23	4,60
1984	1	5	5,00
1985	10	36	3,60
1986	6	33	5,55
1987	17	92	5,41
Celkem	71	337	4,74

Diskuse

Počet hnízd každoročně umístěných na jednotlivých druzích stromů vcelku odpovídá jejich zastoupení v břehové zeleni. Je zajímavé, že žádné hnízdo nebylo umístěno na ovocných stromech, i když jejich výška dosahovala 6 - 8 metrů. U ořešáků dokonce 10 metrů.

Nepodařilo se prokázat zda vzrůstající výška umístění hnízd souvisí s každoročním kroužkováním. Osobně si myslím, že důvody k výškovému posunu hnízd je třeba hledat v mizení nižšího stromového patra a to jak přirozeným růstem, tak i jeho odstraněním.

Zjištěné kontroly okroužkovaných mláďat pocházejí z míst zimovišť naší hnízdní populace. Ve třech případech byla kvícala předmětem lovu, v posledním případě byl nalezen mrtvý jedinec. U prvních dvou uvedených mláďat se jedná o sourozence.

Závěr

V průběhu let 1981 až 1987 poklesl počet umístěných hnízd na vrbě z 5 na 1. U ostatních druhů dřevin odpovídalo jejich využití pro stavbu hnízd jejich druhové pokrývnosti. Žádné hnízdo nebylo nalezeno na ovocných stromech.

Během sedmiletého období došlo k posunu ve výšce umístění hnízd. V roce 1981 byla průměrná výška 5 metrů a v roce 1987 vzrostla na 11 - 13 metrů.

Rozkolísanost v počtu kontrolovaných hnízd souvisí se špatnými klimatickými podmínkami počátkem května, které by v případě kontroly hnízd mohly ohrozit zdárný vývoj mláďat. V období sledování bylo označeno 337 mláďat a byla z nich získána 4 zpětná hlášení.

Ze sedmiletého sledování je patrné, že kolonie kvícal obecných u Černožic i přes některé roční výkyvy nezaznamenala výraznější změny početnosti. Je reálný předpoklad, že i nadále tato kolonie zůstane v téměř nezměněném početním stavu. Přitom je důležité, aby nedošlo k narušení liniové zeleně podél řeky Labe. Potom by mohla být reprodukce druhu v kolonii u Černožic zajištěna.

Summary

NESTING OF FIELDFARE *Turdus pilaris* L. IN A COLONY NEAR ČERNOŽICE NAD LABEM, EAST BOHEMIA, BETWEEN 1981 AND 1987

In 1981-1987, the author monitored nesting of the Fieldfare in a colony near Černožice nad Labem (District of Hradec Králové). Some results of this investigation are given in table.

Over a period of study, number of nests found on willow declined from 5 (1981) to one (1987). In other hand, mean height of nests above the ground increased from five to 11-13 m. No nest on fruit-growing trees was found in the vicinity of above mentioned colony. Totally 337 young were marked, of which four recoveries were obtained during this study.

Adresa autora

RNDr. František Bárta, 538 43 Třemošnice 313